

Istočni običaji i sv. Pismo.

Piše Dr. R. Vimer.

VI. Svadba.

Kad dodje dan vjenčanja, valja se zaručnici opremiti i nakititi. Početak svemu jest kupanje. U mnogom istočnome gradu imade toliko od prilike javnih kupališta, koliko kod nas krčmi. Kako gdje koji naši svatovi slave pir u posebnom odjelu gostionice, da ih nepozvani ne smetaju, tako na Istoku najmi zaručnica cijelo kupalište za sebe. Osobiti znakovi na ulazu kažu, da se danas strani ovdje ne može kupati. Već ranim jutrom zaokupila je kupalište mladenka sa svojim prijateljicama, da se s njima oprosti. Tu se kupaju, vesele, pjevaju, jedu slatkiše i piju voćne sokove. Muslimanki su to najljepši časovi života, kojih nikad zaboraviti ne može.

Ili u kupalištu ili kod kuće pomažu drugarice mladoj, da se iskiti. Taru je mirisavim uljem i mastima, te siplju mirisljivim prašcima. Obrve joj mažu antimonom, da iz daljine izgledaju crne, a nokte nekom masti da budu crveni. Razumije se po sebi, da je oblače u najljepše odijelo. Tko bi mislio, da nas i ove sitnice zanose u biblijska vremena. Ruťa se okupala i namazala prije, no je pošla k svomu zaručniku⁴². Na to potseća sv. Pavao pišući: „Christus dilexit ecclesiam . . . mundans lavacro aquae⁴³. Ezekijel piše: evo dodjoše poradi kojih si se kupala i mazala oči svoje⁴⁴. Salamon pjeva, da se sa zaručnice njegove diže miris, kao stup od dima, od smirne i svakovrsnih mirisavih prašaka⁴⁵. Na zlatom vezeno odijelo zaručnice sjećaju nas psalmi⁴⁶.

⁴² Rut 3 3, ⁴³Ephes 5 25, 26, ⁴⁴ 23 4, ⁴⁵ Pjes 3 6, ⁴⁶ Ps 44 15.

Napokon kite vjerenicu nakitom za kojim su istočnjakinje upravo pomamne. Na svadbeni dan krcaju na sebe sve što imaju. Gdjegod na tijelu mogu smjestiti kakav nakit, sigurno će ga staviti. Nose ga na glavi, čelu, obrazima, u nosu i ušima, na vratu, prsima, rukama i nogama. Na glavu stave zaručnici fes, koji je opšiven sa nekoliko nizova srebrena ili bakrena novca. Taj probuše na obodu i nanižu na čvrstu vrpcu, koju prišiju na fes. Premda je ovakav nakit dosta težak ne skida žena fesa ni kada spava, ni u bolesti. Zato lijepo piše Jeremija: „Zaboravlja li djevojka nakit svoj i nevjesta ures svoj? a narod moj zaboravi me“⁴⁷. Iza fesa vise okomiti nizovi bisera što padaju po desnomu i lijevomu obrazu. Lijepo pjeva Pjesma nad pjesmama: „obrasi su tvoji okičeni grivnama“⁴⁸. A Isaija⁴⁹ nabraja među ženskim nakitom: „geminas in fronte pendentēs“. Oko vrata visi zlatan ili srebreni lanac, a na njem prikovano nekoliko dukata, srebrenih medžidija ili talira od kraljice Marije Terezije, koji novac osobito cijene. U ušima vise naušnice ili prsten sa različnim privjescima. Naušnice nose i neki muškarci. Zlatno tele slio je Aron od prstenja, što ih sinovi ili kćeri nošahu u ušima⁵⁰. Mnoge žene imaju nakit i u lijevoj nosnici, koju probuše kako se djevojčicama probodu uši. Te nanosnice jesu zapravo naušnice obješene u nosu, a napominje ih već Ezekijel⁵¹. Vulgata prevodi to mjesto: *dedi inaurem super os tuum et circulos auribus tuis*.⁵² Prvi dio stiha znači nesumnjivo nanosnicu. Narukvice ne nose samo na rukama, već i na nogama. To je zlatna ili srebrena karika oko gležanja, na kojoj vise privjesci ili lanac, što veže jednu nogu sa drugom kao okovi. Već Isaija kori ćeri sionske što sitno koračaju i zvekeću nogama.⁵³ Da su papuče vezene zlatom i dragim kamenjem, ne treba ni spominjati.

U bogatuna čini nakit suvo zlato i biserje, kod imućnika jest od srebra, a kod siromašnijih od bakra, željeza ili dapače od stakla, samo da je nakit. Svaki dan vidjaju se po gradovima Beduinke, koje nose na nogama i rukama narukvice od modra ili zelena stakla. Tolika je u njih strast za nakitom, da mnoge pokriju obraze šarenim staklenim kugljicama, što vise na svilenim nitima kako kod nas ciganskim konjima sa čela

⁴⁷ Jer 2 32, ⁴⁸ 1 10, 11, ⁴⁹ 3 20, ⁵⁰ II. Moj 32 2, ⁵¹ 16 12, ⁵² Daničić prevodi to: „grivnu oko čela metnuh ti“, ⁵³ 3 16.

vise remenci i zastiru glavu. Te krugljice nadomještaju mnogoj ženi koprenu.

Kad treba poći u kuću zaručnikovu, zastru mladu tako gustom koprenom, da je nitko prepoznao ne bi. Sada ćete pojmiti, kako je lukavi Laban mogao podmetnuti Jakovu krmeljivu Liju.⁵⁴ Ne samo kod muslima, već i kod kršćana ne vidi mladoženja, s kim se vjeri. I tu bi moglo biti prevare, da nije kumova, koji jamče, da je to ista djevojka s kojom se momak zaručio.

U staro vrijeme nije se znalo za kakovo crkveno vjenčanje. Laban pozvao je goste i pri kraju pira podmetnuo Jakovu Liju.⁵⁵ Samson proslavio je svadbu samo pirom.⁵⁶ Raguei stavio je Sarinu desnicu u desnicu mladoga Tobije i rekao: Bog Abrahamov i Bog Isakov i Bog Jakobov neka bude s vama i neka vas združi, te ispuni blagosov svoj na vama.⁵⁷ O kakovom crkvenom vjenčanju nemaju muslimi pojma ni danas. Taj lijepi običaj uvela je samo crkva. Kod kršćana dočeka svećenik mladu u kući zaručnikovoj i blagoslovi novi par. Tako sastoji svadba samo od svečana uvoda nevjeste u kuću mladoženje i gozbe.

Mladu izvedu iz kuće uvijek tako, kako će u tamnu noć unići u kuću muža svoga. Ako je oboje iz istoga mjesta, krenut će svatovi tek pod noć i malo obići gradom da se svijetu pokažu. Vode li mladu u drugo selo, zaputit će se i prije podne. Prema prilikama mjesta i običaju jaše mlada na devu, konju ili magarcu, a u gradovima vozi se u zastrtoj kočiji. Rado ju posade na devu, jer je mirna i veća od konja. Sedlo prostru skupocjenim ćilimom, a oko vrata vješaju devu srebreni polumjesec ili veliki zub od vepra, da je čuva od uroka. Nisam vidio ljudi, koji bi bili tako praznovjerni, kako su Muhamedovci. Mlada je zastrta tako gustom koprenom, da je nitko ugledati ne može, ali ipak drži pred čelom голу sablju demeskinju, da se zaštiti od „zla oka“. A prati je veća ili manja povorka svakoga stališa, roda i dobi. Zaokružile ju svečano obučene djeveruše, do njih rodaci, svatovi, znalčnici i fukara. Čeka li svatove dulji put, zajašit će muški svoje konje, udalit se za čas od povorke i u divljemu trku pretrčati do dva kilometra daleko, da se vidi, čiji je konj bolji. Tad naglo okrenu, da se još većom brzinom vrate. Pomoću tupoga šiljka na žvalama,

⁵⁴ I Moj. 29, 23, ⁵⁵ I Moj 29, 21, ⁵⁶ Sud 14 10, ⁵⁷ Tob 7 15.

koji ubode u nepce, zaustavit će konja u najvećem trku pred svatovima, kao da ga je ošinuo grom. Tako čine u nekoliko navrata, dok im se konji ne kupaju u pjeni. Uz to jednako pale puške i kubure. Djevojke i žene pjevaju svoje pjesme u kojima slave ljepotu i vrline nevjestine. Četvrto poglavlje Pjesme nad pjesmama ispunjeno je takovom svatovskom pjesmom. A kad prestaju pjevati, tad podcikuju i ijujuču glasom: lu, lu, lu. Jednom riječi, sve je pjano od divljega i neobuzdanoga veselja, kakovo ni u jednom radosnome događaju ne pokazuju inače dosta mrki istočnjaci. Gledajući te svatove bolje čovjek pojmi ono dosta lako mjesto sv. Pisma. Ivanovi učenici potužiše se Isusu zašto njegovi učenici ne će da poste⁵⁸. A Isus im odgovori: „Mogu li svatovi plakati, dok je s njima ženik“. To će hrvatski reći: nitko ne dolazi u svatove da plače. Nišaneći na svoju smrt i progonstva, što čekaju apostole, nadoveza Isus: „Doći će vrijeme, kada će se oteti od njih ženik i onda će postiti“. Jeremija⁵⁹ grozi se Židovima: „I učinit ću, te će iz gradova Judinih i s ulica jerusalemskih nestati glasa vesela, glasa ženikova i glasa nevjestina“. To znači, da će zemlja tako opustjeti, te ne će biti veselja ni u svatovima.

Vodeći mladu iznenada povorka stane. Mladić jedan povukao je svoju sablju i bacio je na zemlju, da svima zakrči put. Nitko od svatova ne smije da prekorači sablje. Taj mladić jest najbolji prijatelj mladoženjin, a sv. Pismo zove ga „amicus sponsi“⁶⁰. Od zaruka do svadbe posredovao je između zaručnice i zaručnika. Na dan vjenčanja njegova je briga, da svečanost bude što ljepša, a svatovi što veseliji. On je redatelj svetkovine, predvodi svatove, vodi pjevanje i ples. Zaustavivši svatove zaigra „amicus sponsi“ ples, koji je mnogo nalik našem kolu. Svi se poredaju u ravnu crtu, a prijatelj zaručnikov zapjeva kakav stih, koji sada ostali ponavljaju. Pjevajući ne plešu, niti se pomiču lijevo ili desno kao naše kolo, već jednako stoje na mjestu. Zato pruže naprijed sad lijevu sad desnu nogu i udare njome o zemlju, u isto vrijeme nagiblju se gornjim tijelom i plješću dlanovima.

Da se tako izražavalo veselje i plesalo u staro doba, kažu nam toliki navodi sv. Pisma. „Omnes gentes plaudite manibus: jubilate Deo in voce exultationis“⁶¹. Ezekijel proriče⁶² da će Bog kazniti Amonce što se vesele robstvu naroda izraelskoga: plje-

⁵⁸ Mt 9 14, ⁵⁹ Jer 16 9, 25 10, 33 11, ⁶⁰ Iv 3 29, ⁶¹ Psal 46 2, ⁶² 25 6, ⁶³ Ps 97 6.

skajući rukama i lupajući nogom: pro eo quod plausisti manibus et percussisti pede. Kako se u pjesmi: Benedicite pozivaju sve stvari, da slave Boga, tako veli psalam: „jubilate in conspectu regis, flumina plaudent manu⁶³. Rišući blagodati kraljevstva mesijanskoga, kaže Isaija⁶⁴ „montes et colles cantabunt laudem et omnia ligna regionis plaudent manu“.

Svatove i njihovo pjevanje mora da prati glazba. Kako se kod nas mali djaci igraju škole, a djevojčice vjenčanja, tako se djeca u Palestini igraju svatova i sprovoda gdje oponašaju i svatove i narjekalice. Oba se događaja slave velikom spoljašnjom svečanošću, koja duboko zasjeca u dječju dušu. Kod takove igre treba i djeci glazbe, pa si pomažu frulama. To su naše dvojnice ili kajkavski žveglice, pravljene ne od drva, već od trske. Dva do trideset santimetra duga komada trske svežu koncem, izvrtaju pet šest luknjica i umetnu na gornji kraj jezičac, o koji se razbija zrak. Takove frule prave djeca i pastiri.

Moguće da je Isus kao dječak takove igre igrao u Nazaretu, a putujući Palestinom sigurno je više puta naišao, kako ih igraju druga djeca. Dječju svatovsku igru lijepo je upotriebio Isus da pokaže, kako je teško ugoditi tvrdovratim Židovima. Mušičavi su kao djeca kod igre, što jedni hoće, nije drugima pravo. Vi ste, reče im, kao djeca koja se javno igraju, pa ne mogu ugoditi svojim drugovima ni veselom ni žalosnom igrom. Stog im dobacuju: svirali smo vam na frulu i niste htjeli plesati, započeli smo pjevati žalobne pjesme i niste htjeli narijekati⁶⁵ Tako i Židovima nije ništa pravo. Došao je Ivan i strogo postio, pa nijeste htjeli vjerovati riječima njegovim, već rekoste: djavao je u njemu. Došao je Sin Čovječji, koji jede i pije, pa i njemu nećete da vjerujete, već kažete: to je izjelica i pijanica, koji se druži s carinicima i grješnicima.

Svadbena povorka ide polagano kao puž, pak se još svaki čas zaustavlja. Kad se istočna poslovice hoće komu narugati poradi sporosti, veli, vuče se kao mlada. Nije neobična stvar, da svatovi padnu pred kuću ženikovu u ponoć⁶⁶. Sve se muslimanske svadbe slave u večer ili po noći, pa je svakomu jasno, da svatovima treba na putu posvijetliti bakljama. U priči Isusovoj⁶⁷ nose ih djevice. To su naše djeveruše kojih imućniji uzimlju više, a siromašniji manje. Priča ih napominje deset, jer

⁶³ Ps 97,6, ⁶⁴ Is 55,12, ⁶⁵ Lk 7,32, ⁶⁶ Mt 25,6, ⁶⁷ Mt 25,1-13.

se taj broj osobito sviđa Židovima. Za sastanak u sinagogi, za karmine poslije ukopa, trebalo je najmanje deset učesnika. Djevice nošahu zemljane svjetiljke, u kojima je gorjelo ulje na stijenj. Te su djeveruše donijele sa sobom i jer su bile male, trebalo im je ponijeti u posebnoj posudici ulja, koje će pritočiti dok im ustreba. Polovicu djevica zove sv. Pismo u toliko ludima, jer su bile neoprezne, pa nijesu računale, da bi zaručnik mogao zakasnuti, što se u svatovima tako često desi. Kako je mladoženja u priči dobrano zakasnio, zadrijemale su djeveruše. Probudila ih vika okoline: eto ženika gdje ide. Ove se riječi i danas čuju po nekoliko puta kod svakih svatova. Radoznao svijet čeka svatove na ulici ili na krovu od kuće, pa kad su već blizu, dovikuju jedni drugima: evo ih, evo ih, ili eto mladoženje, gdje ide. Na te riječi poustaše djeveruše i ukrasiše svjetiljke svoje, to jest okresaše dogorjeo stijenj. Videći lude da je ulje izgorjelo zamoliše mudre, ili bolje govoreći oprezne, da im posude ulja iz posudica da naliju svoje svjetiljke. A mudre ih šalju k trgovcima, da si ga kupe. Tamo zatvaraju dućane prije nego kod nas, jer ljudi idu ranije spavati. Nu kad znadu da će kasno proći svatovi, čekaju u nadi, da će što pazariti.

Istočnjak zove na pir mnogo gosti. jer hoće imati što više svjedoka, da se oženio. Tko je bio u kakovu rodu ili poznanstvu, očekuje poziv u svatove. Ne kaže badava njihova poslovice: tko me nije pozvao u svatove, taj ne će ni da mu dodjem na ukop. Na piru znade se naći sve što u selu može da ide, a kadgod priključi se i fukara iz susjednih sela. Kad prispiju do kuće mladoženjine, otvara se kapija i gosti ulaze u dvorište. Sad hoće da se ušuljaju i mnogi nepozvani, zato se kapija zatvori, čim svatovi udju. Pet ludih djevica u priči potrčaše da kupe ulja i stigoše pred ženikovu kuću, kad je kapija već bila zatvorena. Kucaju i mole gazdu da im otvori, ali ovaj ne će da ih pusti, jer ga nijesu dočekale i jer bi se uz njih uvuklo u dvorište mnogo nepozvanih gosti. Eto odgovor na pitanje kako može netko pozvati u svatove djeveruše, pa im pred nosom zatvoriti vrata svatovske kuće.

Kakogod je ova priča o djevicama na oko jasna, ipak zadaje tumačima dosta jada. Danas ne čekaju djeveruše na ženika, već prate mladu kad ju mladoženja vodi u kuću svoju. Pita se dakle, kakve su to djeveruše bile i gdje su svatove čekale? Jedni misle da je Isus poradi svrhe priče tu vrst dje-

veruša umetnuo. Drugi nagadjaju, da su se svadbeni običaji danas u nečemu promijenili. Treći tumače, da je obziran ženik najmio te djeveruše, da mladu na putu dočekaju i pozdrave.

Poštenim obrazom mogu da se nadju na piru samo pozvani svatovi, koje Vulgata zove „filii sponsi“⁶⁸. Istočni jezici označuju riječju sin ne samo rođena sina ili potomka⁶⁹ ili učenika⁷⁰, već svaku pripadnost ili svojstvo. Tako se sinovi Zebedejevi zovu filii tonitru⁷¹, poradi nagle čudi. Obratno zove se muž sa bujnom bradom pater barbae, a pater porcorum znači u njih čovjeka prosta.

Gozba ne slavi se nikada u kući nevjestinoj, već u kući ženikovo. Stoga je architriclinus na svadbi u Kani predbacio ženiku, a ne ocu nevjestinom, što je dobro vino sačuvao⁷². Architriclinus⁷³ nije bio naš stolaravnatelj, već neke vrsti nadzornik, koji je gledao, je li sluge vrše svoju dužnost, treba li što kome gostu itd.

Svadbu u Kani prikazuju slikari, kako gosti udobno sjede za krcatim stolom, a pred njima tanjuri, noži, vilice i žlice. Svega toga nema na Istoku ni danas, a još je manje bilo u Isusovo vrijeme. Na svadbi nadje se uvijek toliko ljudi, da ne mogu stati u kuću, već posjedaju u dvorištu gdje tko ulovi mjesto. U sobu sklonu se starci ili žene, koje su uvijek strogo odijeljene od muškaraca. O vilici, žlici, tanjuru ni govora, najviše ako tko izvadi svoj nož. Ukućani nose velike zdjele ovnetine i kuvane riže, pa nude goste, koji vade jelo prstima. Pripovijeda sv. Pismo⁷⁴, da je Josip Misirski pokazao osobitu ljubav prema najmlađemu bratu Benjaminu time, što mu je dao pet puta toliko jela koliko drugoj braći. Kaže nadalje, da je Ani materi Samuelovoj muž dao dvostruku porciju, jer ju je imao rado⁷⁵. Tako iskazuju i danas ljubav i poštovanje stavljajući pred mila i odlična gosta svu silu najljepših komada.

Rastrošnost kod svadbe veća je no u Hrvata. U svatovima nadje se toliko puta cijelo selo, a pir traje po nekoliko dana. Valja dakle ženiku pripremiti obilje svega i svačesa. I Raguel, tast mladoga Tobije, zaklao je za svatove svoje kćeri dvije tuste krave i četiri ovna⁷⁶. Kad je kralj priredio svadbu

⁶⁸ Lc 5 34, ⁶⁹ Mt 1 1, Isus, sin Davidov, ⁷⁰ I Kor 4 14 Korinćani, sinovi Pavlovi, ⁷¹ Mr 3 17, ⁷² Iv 29 10, ⁷³ Vuk: kum! ⁷⁴ I Moj 43 34, ⁷⁵ I Kralj 1 5, ⁷⁶ Tob 8 22.

sinu svomu⁷⁷, zaklao je volove i „gojence“, to će reći telice, koji su hranjeni posebnom hranom.

Pa ipak mi to meso ne bismo jeli, jer je jako masno. Pečeno meso mora da pliva u masti ili ovčem loju. Masno vrijedi i danas za najbolje i najslasnije, što si može priuštiti samo bogataš. Najesti se sala znači naužiti se božjih dobara. Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea, et labiis exultationis laudabit os meum⁷⁸. Istočnjak misli, da tust čovjek imade sve što mu srce želi. Pretile ljude susreću s osobitim poštovanjem, jer je debljina njima znak moći, bogatstva i dostojanstva. Kako se salo razlikuje od mesa, tako natkriljuje David sinove Izraelove⁷⁹.

I kolači plivaju u masti. O tomu se uvjerio, tko je kad podvoren u muslimskoj kući. Sv. Pismo napominje u svemu trinaest vrsti kolača, al najviše hvali one, koji su pečeni s uljem. Mana bila je Židovima tako tečna kao kolač s uljem⁸⁰.

Kod Muhamedanaca strogo su žene odlučene od muških. Ako su muški svatovi u dvorištu, vesele se žene u kući. Ako su svi pod jednim krovom, bit će žene u posebnom spratu ili bar u drugoj sobi. Središte cijele svečanosti kod ženskih svatova jest nevjesta, koju posjednu na neku vrst prijestolja, da prima poklone svojih drugarica i znanica. Muški nikad ne vide taj svatovski prizor u sobi, al ga višeput gledaju na ulici kad se djevojčice igraju „nevjeste“. Stave jednu na povišeno mjesto, a druge pristupaju, pozdravljaju je, klanjaju i dive se njenom lijepom odijelu, te kao glade skupocjeni nakit. A mala je mlada gotovo nijema; ljubazno odzdravlja glavom i milostivo se smiješi.

Nu oko ponoći ili kasnije gledaju sve žene da nevjestu ostave samu. Taj je čas jedva dočekao mladoženja, pa stupa u sobu, da prviput zagleda svojoj ženi u lice. Pokročivši k njoj do prijestolja reče „u ime Alahovo“ i odgrne joj koprenu sa lica. Bilo da je tako običaj ili je to udvornost ili to zahtijeva pristojnost, uskliknut će mladoženja u tome času, da izrazi svoje veselje nad ljepotom nevjestinom i srećom svojom. Najbolji pak prijatelj ženikov dopratio ga je do sobe gdje mlada prima poklone i stane pred vratima da čuje poklik mladoženjin. Taj momenat upotrebio je Ivan Krstitelj, da pokaže svojim učenicima kako on nije Mesija. Qui habet sponsam, sponsus

⁷⁷ Mt 22 4, ⁷⁸ Psal. 6 26, ⁷⁹ Crkv 47 2, ⁸⁰ IV Moj 11 8.

est, amicus autem sponsi, qui stat, et audit eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi⁸¹. Košto prijatelj pripravlja svatove ženiku, veseli se njegovu veselju kao svome, tako je Ivanova zadaća bila, da narod pripravi na dolazak Mesijin. Kad je mladoženja zagledao nevjesti u oči i od veselja uskliknuo, ispunila se radost njegova prijatelja. al je ovaj time i zadaću svoju svršio. Kad je Mesija došao i sam počeo naučavati, treba da se Ivan potegne: illum oportet crescere, me autem minui.

Jakov slavio je svadbu s Lijom cio tjedan⁸², a Samson pirovao je punih osam dana⁸³. Prema imućstvenim prilikam ženičkim goste se svatovi i sada po više dana.

Kako se svatovi zabave, tako se vraćaju svojim kućama. Lakše je svakoj stvari opredieliti vrijeme, nego točno ustaliti čas, kad će se čovjek vratiti iz svatova. A sluge su dužne da čekaju obučeni (lumbi vestri praecincti) držeći u ruci goruću svjetiljku (lucernae ardentes in manibus) kako nebi gospodar čekao dugo na ulici, kad se vrati iz svatova i pokuca na vratima⁸⁴. Ovo je upotrijebio Isus, da upozori svoje učenike neka uvijek vrše volju božju, jer nikad ne mogu proračunati, kad će ih zateći dolazak Gospodinov. Nu nadje li ih Isus pripravne, nagradit će ih kako zemaljski gazda nikad učinio ne bi. Posadit će kućne sluge za stol, pa će ih sam dvoriti kao da je njihov sluga. To će reći: podijelit će s njima vječno blaženstvo i nebeska dobra.

Na gozbi zaboravlja čovjek na sve brige i čuti se zadovoljan. To je razlog, što sv. Pismo ispoređuje sa gozbom zadovoljstvo koje čovjeku daje čista savjest veleći: Čista savjest jest ugodna gozba⁸⁵. Na gozbi se badava jede, pije, uživa. Stoga je Isus isporedio gozbi crkvu svoju na ovoj zemlji⁸⁶. Da dade učenicima svojim neki pojam o nebeskomu veselju, nije imao za istočnjaka ljepše slike nego gozba. Jer ga nijesu ostavili u u napastima, obećaje Isus apostolima, da će jesti i piti za njegovim stolom u kraljevstvu njegovu. Kako ljudi što su uz kralja, sjede s njime za jednim stolom, jedu i piju isto što i kralj, tako će i apostole zapasti najveće časti kod nebeskoga kralja: postat će dionici one slave i blaženstva, što ga je Bog priredio svomu Sinu Isusu⁸⁷.

⁸¹ Iv. 3 29, ⁸² I Moj 29 27, ⁸³ Sud 14 12, ⁸⁴ Lk 12 35, ⁸⁵ Prič 15 15, ⁸⁶ Lk 14 16—24, ⁸⁷ Lk 22 29.

Ženidbeni vez imade u sv. Pismu i više značenja. Slika je onoga veza, što ga je Bog sklopio s ljudima. Već u starom Zavjetu vele proroci u više navrata, da je židovski narod zaručnica, a Bog zaručnik. Jasno je tu misao izrazio Jeremija⁸⁸, kad kaže, da je židovski narod zaručnica, koju je Bog pozvao, da ostavi Egipat i podje u pustinju, a vjerio se s njom na Sinaju. Polazeći s ove tačke gledaju proroci u idolopoklostvu jedanput blud, a drugi puta preljubu⁸⁹, jer Israel mora da je Bogu svomu vjeran kao žena mužu. Žaleći, što se odabrani narod Bogu iznevjerio, zovu ga proroci toliko puta bludnicom i pišu stvari, koje bi zapadnjačka pristojnost odlučno osudila. Jer su hramovi i kipovi kumira, kojima se Židovi klanjahu bili u gajevima, dovikuje im Jeremija: sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix et fornicata es ibi⁹⁰. I danas pjevat će istočni pjesnik prostote kakovih kod nas ni muškarac slušao ne bi, a nišani time na plemenite i uzvišene stvari. Imajući to na umu, drugačije ćemo suditi o mnogim mjestima sv. Pisma, koja nam se u prvi mah čine prosta i odvratna.

U novome Zavjetu nazvao je sv. Ivan Krstitelj⁹¹ Isusa zaručnikom, koji je došao da si potraži zaručnicu. I Spasitelj sam volio se zvati tim imenom⁹². Tu je misao lijepo razvio sv. Pavao, koji prikazuje Isusovo utjelovljenje i muku kao djelo snuboka. Isus došao je na ovaj svijet da sebi nadje zaručnicu. Nije ju kupio novcem već stekao krvi svojom⁹³. Oprao je i očistio od svake ljage ut sit sancta et immaculata⁹⁴ i uresio je svakim nakitom ut sit gloriosa. Zaručnica Isusova jest siromašni rod ljudski, koji je Spasitelj otkupio i ukrasio nebeskim darovima milosti svoje. Između vjernika i Isusa postoji isti odnos kao između muža i žene, među obima treba da vlada nepomućeni vez ljubavi⁹⁵, kako je muž glava i gospodar ženi koju je kupio, tako je Isus glava crkvi, koju je krvavo stekao⁹⁶.

Veličanstvenu svadbu sa tom zaručnicom proslavit će Isus u kući oca svoga, u nebu, kad bude jaganjac, koji nije nitko drugi nego Isus sam, slavio svadbu svoju⁹⁷. Na tu svadbu, pozvat će Isus i vjerne svoje, da s njima slavi vječnu gozbu⁹⁸.

⁸⁸ 2 2, ⁸⁹ Jer 3 2, Ezech 16 15, Ose 1 2, ⁹⁰ Jer 2 20, 3 6. ⁹¹ Iv. 3, 29, ⁹² Mt 9 15, ⁹³ Dj 20 28, ⁹⁴ Efes 5 27, ⁹⁵ Efes 5 28, ⁹⁶ Efes 5 23, ⁹⁷ Otkr 19 7, ⁹⁸ Otkr 19 9.